

Olivers gymnasiearbete inriktat mot yrket växtodlare – maskinförare

Följande exempel beskriver Olivers gymnasiearbete som är inriktat mot yrket växtodlare – maskinförare inom examensmålen för naturbruksprogrammet.

Olivers uppgift

Oliver har fått i uppgift att i sitt gymnasiearbete planera och genomföra vanligt förekommande arbetsuppgifter samt lösa de problem som uppstår i samband med vårbruket på ett större lantbruksföretag med sju anställda. Företaget är inriktat på växtodling och mjölkproduktion med spannmål, oljeväxter, trindsäd och vallar som huvudsakliga grödor. Oliver kommer att utföra sitt gymnasiearbete på två olika gårdar som båda tillhör lantbruksföretaget. I uppgiften ingår också att utvärdera arbetet.

Olivers gymnasiearbete Planering

Oliver har tidigare varit på företaget i samband med en APL-period. Den växtodlingsplan som han då fick läsa han för att förbereda sig på vilka som är de huvudsakliga arbetsuppgifterna för honom under vårbruksskedet.

I början på varje vecka deltar Oliver tillsammans med de övriga anställda i planeringen av vilka arbetsuppgifter som ska prioriteras under veckan och vem som gör vad. Denna planering omfattar även alternativa handlingsplaner om vädret skiftar.

Varje arbetsdag börjar med att Oliver planerar sin arbetsdag och gör olika slag av rimlighetsbedömningar. Den omfattar bl.a. att ta reda på vilka resurser som han behöver och som finns till förfogande under dagen, såsom maskiner, redskap, gödsel, utsäde mm. Beträffande gödsel och utsäde beräknar Oliver hur mycket av vardera slaget som han behöver för de olika skifterna som ska gödulas respektive sås. Vidare gör han en plan för hur han effektivt, säkert och med krav på kvalitet kan transportera sig själv, utrustning och förnödenheter till fälten och där utföra olika slag av arbeten.

Genomförande

Efter den dagliga morgonplaneringen genomför Oliver daglig service på den maskin och de redskap som han ska använda. Genom sina tidigare studier på skolan och erfarenhet från flera gårdar i samband med APL-perioderna hittar Oliver alla servicepunkterna utan hjälp av instruktionsboken. För varje ny maskin eller redskap som Oliver använder kontrollerar han dock för säkerhets skull i respektive instruktionsbok att han inte missat någon servicepunkt.

Dagens arbete fortsätter sedan med att Oliver utför skilda arbetsuppgifter i vårbruket. Det gäller körning av traktor med olika redskap såsom tallriksharv, S-pinneharv, långfingerharv, vält, gödningsspridare och såmaskin.

Vid körningarna använder Oliver lämplig harv till de olika skifternas jordarter. Han ställer in harvens pinnar till lämpligt harvdjup med hänsyn till fältets upptorkningsgrad. Vid harvningarna stiger Oliver regelbundet av traktorn för att kontrollera att harvdjupet är det rätta. Vid behov justeras harvens djupgående. Han utför körningarna på ett planerat och energieffektivt sätt med hänsyn tagen till god markvård.

Innan Oliver börjar att så, genomför han ett utmatningsprov. Detta gör han för att spridningsmängden för den gröda som han ska så, ska bli den rätta.

Efter genomförda fältarbeten kopplar Oliver ifrån det använda redskapet och ställer detta och traktorn på sina ställen. Eventuella tomsäckar från gödsling och sådd samlas ihop och placeras på avsedd plats.

Arbetet som växtodlare – maskinförare innebär ibland att det inträffar oförutsedda händelser som det förväntas att denne kan hantera. I samband med att Oliver genomför sitt gymnasiearbete inträffar några sådana incidenter:

Vid harvning upptäcker Oliver att harven går snett. Han stannar ekipaget och undersöker orsaken. Det är ett stag som gått av. Oliver åtgärdar felet genom att köra harven till gårdsverkstaden och där svetsa fast staget, varefter han återvänder till fältet och fortsatt harvning.

Då Oliver harvar kör han vid ett tillfälle alltför nära en dräneringsbrunn, varvid harven på ett olyckligt sätt fastnar i brunnen. Genom att koppla av en sektion i harven, använda traktorns hydrallyft samt ett spett med tillämpande av hävarmsprincipen, lyckas Oliver få loss harven. Ca 10 minuter efter fastkörningen kan Oliver fortsätta den avbrutna harvningen.

Vid sådd rutinkontrollerar Oliver att alla såbillarna matar fram utsäde. Han upptäcker vid ett tillfälle att ett par billar går tomt. Orsaken är att billarna vid stenpåkörning hoppat snett, varvid utsädet inte kan matas fram. Med enkla handverktyg, som följer med i traktorn, åtgärdar Oliver felet.

I samband med daglig service upptäcker Oliver att den traktor han ska använda har trasig högerblinkers. Han åtgärdar felet genom att montera av skyddet och byta lampa. På samma traktor upptäcker han att batteriet delvis har en vätskenivå under cellerna. Detta åtgärdar Oliver genom att hälla dit mer batterivätska.

Utvärdering

Oliver skriver dagligen minnesanteckningar om genomfört arbete, erfarenheter och reflektioner. Hans anteckningar har karaktären av en fältdagbok. Oliver beskriver vilka arbetsmoment som han utfört på de olika fälten. Denna fältdagbok använder han som underlag vid samtal med sina arbetskamrater på gården. Oliver går igenom hur han har genomfört sina uppgifter i samband med vårbruket och utvärderar detta. Han antecknar dels det som är bra och dels olika förslag på förbättringar.

Om bedömningen i exemplet

Det är utifrån målen för gymnasiearbetet som läraren med hjälp av medbedömaren bedömer om Oliver's gymnasiearbete är godkänt eller inte. I examensmålen för yrkesprogrammen framgår följande mål för gymnasiearbetet:

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för det yrkesområde som gäller för den valda yrkesutgången. Det ska pröva elevens förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom yrkesområdet. Gymnasiearbetet ska utföras på ett sådant sätt att eleven planerar, genomför och utvärderar sin uppgift. Gymnasiearbetet kan utformas så att det ger eleverna möjlighet att pröva sitt yrkeskunnande i företagsliknande arbetsformer.

I det här exemplet har läraren som stöd för bedömningen av Oliver's gymnasiearbete även använt sig av den lista med punkter som finns i boken Gymnasieskola 2011. En sådan lista som stöd för bedömningen av gymnasiearbetet har tagits fram för varje nationellt program inom gymnasieskolan och den kan även användas inom vuxenutbildningen. Läraren har dock anpassat

listan till Oliver's yrkesområde och uppgift samt till vad som Oliver har möjlighet att visa i sitt gymnasiearbete.

De kunskaper, färdigheter och förmågor som anges i listan förväntas Oliver visa på ett yrkesmässigt sätt, men utifrån de förväntningar som kan ställas på den som är ny i yrket. I samband med att Oliver får reda på sin uppgift för gymnasiearbetet, får Oliver även information om grunderna för bedömningen. Det innebär i exemplet att läraren och Oliver tillsammans går igenom punkterna nedan, innan Oliver genomför gymnasiearbetet.

Oliver förväntas i sitt gymnasiearbete visa:

- kunskaper om **växtodling inom lantbruk** som är relevant för uppgiften för att kunna uppnå ett godtagbart resultat,
- förståelse av arbetslivets villkor och arbetsmiljöfrågor **i samband med växtodling inom lantbruk,**
- kunskaper om lagar och andra bestämmelser som gäller **i samband med växtodling inom lantbruk,**
- färdigheter i att arbeta yrkesmässigt för att genomföra **uppgifter i samband med växtodling inom lantbruk,**
- färdigheter i att arbeta med de biologiska och tekniska metoder som bidrar till en hög kvalitet på arbetsresultatet **i samband med växtodling inom lantbruk,**
- förmåga att bedöma kvaliteten, enligt branschens normer, på produkter **från växtodling inom lantbruk,**
- i arbete med växter förmåga att ta hänsyn till att växter är levande material och förmåga att fokusera på växternas livsvillkor,
- förmåga till kretsloppstänkande samt förmåga att ta miljöhänsyn enligt gällande bestämmelser **i samband med växtodling inom lantbruk,**
- förmåga att arbeta på ett sätt som är säkert för eleven själv och andra samt att lösa problem på ett yrkesmässigt sätt **i samband med växtodling inom lantbruk,** samt
- förmåga att på ett relevant sätt kommunicera och samverka för att genomföra uppgiften **växtodling inom lantbruk** med godtagbart resultat